

סין וקבינט טראמפ 2.0: בין ניציות לאינטרסים

אופיר דיין | 9 בדצמבר, 2024 | גיליון 1925

ב-20 בינואר 2025 יושבע הנשיא הנבחר דונלד טראמפ, על רקע תחרות בין-מעצמתית המעצבת את מדיניות החוץ האמריקאית. הנשיא פרסם את שמות מועמדיו לחברי הקבינט שלו, ביניהם אלה שנקטו בעבר עמדות ניציות כלפי סין, ולצידם בעלי אינטרסים מסחריים משמעותיים בה. דומה שטראמפ עצמו חלוק בין הרצון "לגרום לסין לשלם", שהרי הוא סבור שיחסי הסחר בין המעצמות אינם הוגנים, לבין הערצתו הגלויה לנשיא סין, שי ג'ין-פינג. כמו בממשלים קודמים, טאיוואן וסוגיות כלכליות ומסחריות צפויות להיות מרכזיות ביחסים הבין-מעצמתיים, אך בניגוד לממשלים הקודמים - הפעם אינטרסים ודעות מגוונות על אודות סין ינכחו גם הם בחדר הקבינט.

מניתוח התבטאויותיו של הנשיא הנבחר טראמפ בתקופת הקמפיין, עולה כי הנושא הכלכלי הוא השיקול העיקרי שלו בכל הנוגע ליחסים בין ארצות הברית לסין. כך למשל, בעימות הטלוויזיוני בינו לבין סגנית הנשיא המכהנת והמועמדת הדמוקרטית לנשיאות, קאמלה האריס, הוא הזכיר את סין פעמיים - שתיהן בהקשרים כלכליים, כשהציע להטיל מכסים גבוהים על סחורות המיובאות מסין. בראיון בן שלוש שעות שקיים בהסכת הפופולרי של ג'ו רוגן, הזכיר את סין 11 פעמים, ארבע מהן בהקשר כלכלי ובכלל זאת הצעה להטיל מכסים של 100 - 200 אחוזים על מכונות חשמליות סיניות.

על פי קו מחשבה זה, טראמפ הכריז על הווארד לוטניק, [שתמך](#) בהצעתו להטיל מכסים בגובה 60 אחוזים על סחורות סיניות, כמזכיר הסחר המיועד בממשלו. לוטניק, כטראמפ, רואה באובדן משרות אמריקאיות לסין סוגייה טעונת תיקון במהרה. לצד האמירות הניציות והתמיכה במכסים גבוהים מאוד, ללוטניק יש גם אינטרסים עסקיים בסין. לחברת השירותים הפיננסיים שבה הוא עובד מאז תחילת הקריירה שלו ושאותה הוא מנהל מאז שנת 1991 - קנטור פיצ'גירלד - יש סניף בהונג קונג, מחוז שבשנים האחרונות נבלע יותר ויותר לתוך סין גופא. יתרה מכך, החברה [שותפה](#) במיזם עסקי עם חברה בשליטת ממשלת סין ואף סייעה לחברות סיניות להיסחר בשוק האמריקאי. לחברה השותפה עצמה קשרים ענפים לענקית התקשורת חוואה-וויי, המדאיגה את סוכנויות המודיעין האמריקאיות. לוטניק גם האשים את סין במספר הזדמנויות בהכנסת סם הפנטניל לארצות הברית, וצפוי לתמוך בהצעתו של טראמפ להטיל, כבר ביומו הראשון בתפקיד, מכסים בגובה עשרה אחוזים על סחורות סיניות, עד שהסחר בפנטניל יופסק.

מינויו של לוטניק מדאיג את הרבים הסבורים שהוא יתמוך בחזרה ל"מלחמת הסחר" נגד סין, שהוביל טראמפ בכהונתו הראשונה בעקבות מה שארצות הברית ראתה כהתנהלות עסקית סינית לא הוגנת וגניבת קניין רוחני. בין היתר הטיל ממשל טראמפ הראשון מכסים על ייבוא פאנלים סולאריים, רכבים, מתכות ושאר מוצרים מסין.

סין הטילה גם היא הגבלות ומכסים על הסחר עם ארצות הברית. בינואר 2020 חתמו המעצמות על הסכם סחר, שבמסגרתו התחייבה סין לייבא יותר סחורה אמריקאית - יעד שעד סוף השנה עמד על 58 אחוזי מימוש בלבד. למרות שמלחמת הסחר, על הגבלותיה והסכמיה, לא נחשבת הצלחה גדולה, ממשל בידן הותיר על כנם את המכסים שהטיל טראמפ על סין. בקמפיין 2024 לנשיאות התגאה טראמפ במלחמת הסחר ואף אמר שאם ייבחר, כפי שאכן קרה, יטיל מכסים נוספים על סחורות סיניות - מדיניות שמועמדו למזכיר הסחר צפוי לקדם.

לוטניק אינו היחיד בסביבת טראמפ שלו אינטרסים כלכליים בסין. איל ההון אילון מאסק הצטרף גם הוא לממשל טראמפ השני וצפוי להיות אחת הדמויות המשפיעות ביותר על הנשיא הנבחר. מאסק הוא בעליה של חברת "טסלה" המייצרת רכבים חשמליים, תחום שבו סין היא אחת המתחרות הגדולות ביותר ואשר בה הוא מחזיק מפעל לייצור רכבים חשמליים - מה שמגביר את תלותו הכלכלית בסין. טסלה [מייצרת](#) כ-155 אלף מכוניות במפעל בשנגחאי (נכון לינואר 2022) - מפעל שרשם [עלייה](#) של מעל 70 אחוזים בייצוא בין ספטמבר לנובמבר 2024, ומייצא בעיקר למדינות אירופה ואסיה. מדיניות שתטיב עם מאסק תהיה כזו שלא תדחוף בעלות ברית של ארצות הברית להגביל את הייבוא מסין כדי שאלו תוכלנה להמשיך לרכוש מכוניות טסלה המיוצרות בסין, ולא תפגע בכיסם של האזרחים הסינים על מנת שיוכלו להמשיך ולרכוש את הרכב החשמלי האמריקאי.

משום שטסלה לא מייצאת ממפעלה בסין רכבים מסין לארצות הברית, אפשר שמאסק לא יתנגד להטלת מכסים על רכבים חשמליים המיובאים מסין לארצות הברית, אך ניתן להניח שסין תנסה לשכנעו לתמוך בעמדתה בסוגיה הקריטית הזו. קשרי מאסק בממשל החדש יכולים להיות חדשות טובות למעוניינים בהפחתת המתיחות בין המעצמות, כמו גם מנוף להשפעה על מדיניות ארצות הברית. התלות הכלכלית של מאסק בסין, והיחס המיוחד לו זכה במדינה, שמתבטא בקשרים חמים עם הנשיא שי ג'ין-פינג וזכייה [בהוקרה](#) מדינית רשמית, יכולים להפוך אותו לגשר בין הממשל האמריקאי לזה הסיני. משיכנס מאסק לתפקידו כמנהל המחלקה ליעילות הממשלה, הוא יהיה גורם ממשל עם אינטרס ברור לא לפגוע בסחר בין סין לארצות הברית ובין סין למדינות אחרות.

את היחסים בין מאסק לסין ומנהיגיה אפשר לאפיין כלבביים, מה שלא ניתן לומר על היחסים בין סין למי שבחר טראמפ לכהן כמזכיר המדינה בממשלו השני - הסנאטור מרקו רוביו. גם אם ירצה רוביו להיפגש ולרכך את מקביליו הסינים הוא יתקשה לעשות זאת משום שנכון לכתיבת שורות אלה הוא [מנוע](#) כניסה לסין בשל הביקורת הנוקבת שהביע על התנהלות האחרונה בהונג קונג ובשיין-ג'יאנג. יתרה מכך, הוא היה מיוזמי החוק שמחייב את ארצות הברית להטיל

סנקציות על גורמי ממשל סינים המעורבים בהפרת זכויות אדם בהונג קונג ואוסרים על ייבוא מוצרים שיוצרו בעבודות כפייה בשין-ג'יאנג. את סין רוביו תופס לא רק כמתחרה, אלא ככזו שחלק מיכולותיה מתקרבות לאלה של ארצות הברית וש"לעולם לא תהיה חברה של המדינות הדמוקרטיות", מה שהופך אותה בעיניו ליותר מסוכנת משהייתה ברית המועצות.

יחסו לסין של היועץ לביטחון לאומי של הנשיא הנכנס, מייק וולץ, אינו מתון, אך בעוד מרקו רוביו מתמקד בהיבטי זכויות אדם, וולץ [מתמקד](#) בתלות האמריקאית בסין בנוגע למינרלים. טענתו המרכזית, שגם עמדה בבסיס חוק העוסק בנושא, היא שהשתלטות סין על ייצוא מינרלים פועלת נגד האינטרס האמריקאי, ושעל ארצות הברית לגוון את מקורות המינרלים שלה על ידי ייבוא מוגבר מדרום אמריקה. וולץ גם מודאג מהשפעתה הגוברת של סין בקריביים ובדרום אמריקה, ותמך בחידושה של 'דוקטרינת מונרו' שקראה להגנה על אינטרסים אמריקאים על ידי התערבות בפוליטיקה מקומית במדינות ביבשת אמריקה אשר מעורבת בהן יריבה של ארצות הברית. לצד אלה, הוא היה מראשוני האמריקאים שקראו להחרים את אולימפיאדת בייג'ינג בשל "רצח העם" שהמק"ס מבצעת באויגורים.

גורם נוצי נוסף ביחס לסין הוא פיט הגסטי, המיועד להיות מזכיר ההגנה בממשל טראמפ השני. הגסטי רואה בהתעצמות הצבאית של סין כבעלת מטרות אחת בלבד - להביס, לא פחות, את ארצות הברית. הוא טען גם שסין [מעוניינת](#) להחליף את ארצות הברית כלכלית, תרבותית וטכנולוגית - עמדות שלא משאירות מקום רב לפשרה.

מלבד הסחר, סוגיית טאיוואן היא הנושא מרכזי ביחסי סין-ארצות הברית לאורך השנים. ואכן, במהלך הקמפיין השתמש טראמפ רבות [בטיעון](#), שהמתיחות סביב טאיוואן הגיעה לשיאה בשנים האחרונות משום שהנשיא שי "לא מכבד את בידן בכלל".

לאור הצהרותיו החוזרות ונשנות בדבר רצונו לסיים מלחמות ולא להתחיל חדשות, יש לצפות שטראמפ יוביל מדיניות שתרתיע את בייג'ינג מפני הגברת המתיחות מול טאיוואן, בעת שהוא גם מרתיע את טאיוואן מלנקוט פעולות ולהתבטא באופן העלול להיתפס בעיני סין כפרובוקטיבי. בעת כהונתו הראשונה, טראמפ, לפי עדותו, הראה נכונות לאיים ולהרתיע את סין מפרובוקציות צבאיות מול טאיוואן, אך לא בטוח שכך ינהג גם בכהונתו השנייה. מכירת הנשק לטאיוואן לא תופסק, אך יש לצפות שכמו שדרש בכהונתו הקודמת מהחברות בנאט"ו לשאת בנטל הכלכלי, כך ידרוש גם מטאיוואן. כבר במסע הבחירות [אמר](#) מספר פעמים שעל טאיוואן לשאת בנטל ההגנה האמריקאית על האי. כך לא ייתפס כמי שנוטש את טאיוואן ואת המחויבות האמריקאית לאי, אך גם לא כמאפשר לטאיוואן לנצל את ארצות הברית. ואכן, כבר היו [דיווחים](#) שהממשל הטאיוואני שוקל רכישות ביטחוניות משמעותיות מאוד מארצות הברית כדי לפייס את טראמפ.

התפתחויות אלה אינן נטולות הקשר. סגנו הנבחר של טראמפ, גיי די ואנס, הוא בין מובילי הקו הבדלני במפלגה הרפובליקנית, הטוען שעל ארצות הברית לעסוק בארצות הברית ולא לתפקד כשוטר העולמי, ובעיקר להשקיע את מרצה וממונה פנימה, או בקיצור - Make America

Great Again. אלה אינן חדשות לא מעודדות לבעלות בריתה של ארצות הברית הנסמכות עליה להגנה, וביניהן טאיוואן, ובמיוחד לאלה, כמו טאיוואן, אשר טראמפ בעצמו ציין כלא נושאות בנטל הכלכלי שהוא מצפה מהן לשאת בו. באינדו-פסיפיק יש מספר בעלות ברית של ארצות הברית, כמו גם ארגונים אזוריים שבהם היא שותפה, הצפויים להיות מושפעים מגישה זו ומדרישותיו הצפויות של טראמפ לשאת בנטל הכלכלי של הביטחון הקולקטיבי.

לסיכום, כמו בזמן כהונתו הראשונה של הנשיא טראמפ בשנים 2016 – 2020, התחרות הכלכלית עם סין צפויה להיות במרכז תשומת הלב והנשיא צפוי בכהונתו השנייה להתמקד במגזרים בהם התחרות קשה במיוחד והפסד או פיגור אמריקאיים ייתפסו ככואבים ביותר, ביניהם מכונות חשמליות, אנרגיה מתחדשת וסולארית, וכן שבבים, בינה מלאכותית וטכנולוגיות מתקדמות אחרות. נושא טאיוואן עלול להפוך משני, והמדיניות בנוגע אליו צפויה להשתנות - מתמיכה מובהקת לדרישה להדדיות ונשיאה בנטל הכלכלי. טראמפ ידוע גם כחובב עסקאות ובשני המקרים אפשר שיחתור לעסקה שתסדיר את היחסים הכלכליים עם סין ושתפחית את המתח במצר טאיוואן. אך בניגוד לממשלו הראשון, שבו הייתה תמימות דעים יחסית בקשר למדיניות הרצויה כלפי סין, הפעם קיימים שיקולים נוספים הצפויים להילקח בחשבון - שאיפת בדלנות מדינית מחד גיסא ואינטרסים כלכליים האמורים לעודד תיאום מאידך גיסא.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט